

«Jeg vet åssen det er i hælvetet jeg, for jeg har vært der!»

Sitat: Elias Akselsen

Dette er første replikken i NRK dokumentaren «En tater på vandring».

Akselsen forteller videre at han gikk på 28 skoler, og når han startet å lete etter dokumentasjon rundt sitt liv, ble han møtt av en rektor som sa at «papirer til taterunger de brenner vi opp!»

«Da skjedde det noe med meg», sier Elias Akselsen. «Jeg tok farvel med Norge.»

Det er ingen tvil om viktigheten av å bevare arkiv, og rettighetsdokumentasjon spesielt. Det får vi bekreftet hele tiden gjennom slike saker som illustrert her. Det er viktig å kunne oppfylle arkivlovens krav til at arkivene skal være ordnet og innrettet slik at de er tilgjengelige som informasjonskilder for nåtid og ettertid.

Hvem kjenner vel ikke til kjellere og loft hvor arkivmateriale står lagret i vilkårlige systemer både på hylla, i esker, skuffer og skap.

For å kunne oppfylle lovens krav er det viktig å ha arkivene samlet slik at vi kan gjøre gode og fullstendige søk. Finner vi ikke mappe på et tidligere barnehjemsbarn vil ikke det si at det ikke finnes dokumentasjon. Man må bare vite hvor opplysninger kan finnes, ha kompetanse på gjenfinning og ha arkivene tilgjengelig.

Mangel på ressurser og kompetanse om arkiv kan bli dyrekjøpt erfaring for kommunen. Kan man ikke dokumentere oppfølging og tilbud som er gitt, vil en rettssak lett gå i disfavør av kommunen. Økonomisk sett vil det være gunstig for kommunen å ha god orden i sine arkiver.

Men det viktigste her er ikke økonomien, men viktigheten for enkeltpersoner å få tilgang til sin historie.

Vi jobber med et bredt spekter av saker og ulike brukergrupper, blant annet med innsynssaker fra:

- Fra den registrerte selv/partsinnsyn: skolegang (karakterer/vitnemål/bekreftelse på dysleksi), helseopplysninger, oppvekstvilkår, arveoppgjør osv.
- Oppreisningsordninger, Retttferd for Taperne: tidligere barnehjemsbarn og erstatning for tapt barndom
- Politi: dokumentasjon knyttet til forsvinnings-/og drapsetterforskning
- Utdanningsdirektoratet: retttferdsvederlag, mangelfull og tapt skolegang
- NAV: utredninger og kartlegging av helseforhold med tanke på trygdeytelser
- Slektforskere: slektsforhold og familiehistorie

Vi har et bredt spekter av brukergrupper.

Flere av disse sakene krever kort responstid. Det kan være pga søknadsfrister, rettsaker som pågår, folk som skal på reise med tanke på helseopplysninger som f.eks. vaksineoversikt. Dette krever at vi har kapasitet til å ta sakene fortløpende. Det blir da vanskelig å henvise til forvaltningslovens tidsfrister.

Vi har hatt desperate mennesker på tråden som har truet med selvmord pga redsel for ikke å oppfylle tidsfrister for å søke om erstatning for tapt barndom.

Dere som har valgt en felles depotløsning har gjort et godt valg med tanke på de brukergruppene som er nevnt her. Deres arkiver oppfyller arkivlovens krav til ordning og tilgjengelighet.

IKA Kongsberg kan da gi alle et svar! Det er ikke alltid det svaret de kanskje håpet på eller ønsket, men vi kan gi et svar.

Og det er svar som gir ro og tilfredsstillelse, og svar gir mennesker mulighet for å gå videre med livet sitt.

Det er ikke slik at man kan starte med blanke ark når alle papirer er borte. Man må ha svar for å kunne starte på nytt.

Det er den viktigste jobben vi kan tilby, og gjøre, for innbyggerne.

Det er vårt samfunnsansvar!

June Wahl, IKA Kongsberg

(notater til foredrag på representantskapsmøte for IKA Kongsberg, 27.04.16)